

موتورهای رشد و بازار کار : کره جنوبی

مقدمه

در حالی که رشد اقتصادی و توسعه نسبتاً موزون و شتابان جمهوری کره طی ۳ دهه گذشته تجربیات ارزشمند و آموخته‌های فراوانی برای دست اندرکاران برنامه ریزی کشور در بر دارد، جهت گیری های آتی این کشور نیز می‌تواند مد نظر قرار گیرد. در این میان از واقعیت های بسیار مهم در فضای توسعه کره جنوبی، وجود ویژگی های فرهنگی و اجتماعی خاصی است که محرک رشد این کشور بوده است؛ سخت کوشی و جدیت در کار، جاه طلبی مثبت و به عبارتی جستجوی تعالی همراه با تقویت انگیزه های پیشرفت، وجدان کاری و سلامت اجتماعی و برخی عوامل موثر دیگر به طور کلی در حرکت شتابان رو به جلوی کره نقش داشته اند.

از دیدگاه مدیریت کلان کشوری، اصولاً جمهوری کره در تنظیم برنامه های توسعه رویکردهای بلند مدت را بیشتر مورد تاکید قرار داده و برنامه ریزی میان مدت را در چارچوب برنامه های دولت و بر پایه نگرش های بلند مدت بنا می‌نهد. به بیان دیگر نمی‌توان برنامه های کلان توسعه ۴ ساله یا ۵ ساله را در کره جستجو کرد، ولی تمامی برنامه‌های سالانه و اجرایی در قالب راهبردهای آینده‌نگر ترسیم می‌شوند.

آینده‌نگری راهبردی: قطب بازرگانی آسیا
اهداف بلند پروازانه و عزم جدی کره جنوبی برای رسیدن به این آرمان‌ها را می‌توان به سادگی در چشم انداز های بلند مدت کره یافت.

تحقق درآمد سرانه ۲۰۰۰۰ دلار و شانه به شانه شدن با پنج قدرت اول اقتصاد جهانی رویبایی است که با ابعاد گوناگون و در قالب اهداف زیر بیان شده است:

- تبدیل کره به محور بازرگانی _ مالی آسیا تا سال ۲۰۱۲
- دستیابی به سرانه تولید ناخالص داخلی ۲۰۰۰۰ دلار تا سال ۲۰۱۰ (در حال حاضر این رقم ۱۲ هزار دلار است)
- ایجاد ۴/۸ میلیون فرصت شغلی تا سال ۲۰۲۰، با ایجاد و توسعه منطقه آزاد اینچون (Inchon)
- رقابت سخت و جدی با ژاپن و چین در فتح بازارهای منطقه‌ای و جهانی، بویژه در عرصه فناوری اطلاعات

براین مبنا، دولت کره با هدف بهره‌گیری از دانش و تجربه نخبگان بین‌المللی، در سال ۲۰۰۳ تعداد زیادی از صاحبان نامدار جهان را در همایشی در سئول گرد هم آورد تا «موتورهای رشد کره جنوبی» را بحث کرده و مدون نمایند. حاصل این هم‌اندیشی در راهبردها و صنایع پیشنهادی آینده متبلور شده است:

الف - اهداف استراتژیک

- ارزش افزوده مورد انتظار در سال ۲۰۱۲ (با نرخ رشد سالانه ۶/۴ درصد)، معادل ۱۰۰ میلیارد دلار

- میزان صادرات در سال ۲۰۱۲ (با نرخ رشد سالانه ۲۰/۳ درصد)، معادل ۱۱۰ میلیارد دلار
- تعداد مشاغل جدید در این گونه صنایع (با نرخ رشد سالانه ۱۳/۵ درصد)، معادل ۱۸۷۰ هزار نفر

ب- موتورهای رشد: صنایع استراتژیک

در اصل، طبق دیدگاه‌های این صاحبانظران، کره جنوبی برای دستیابی به رتبه‌های بالاتر در اقتصاد جهانی و هم‌تایی با اقتصادهای اول جهانی، می‌باید اولویت خود را در صنایع زیر متمرکز نماید تا به اهداف فوق در سال ۲۰۱۲ دست یابد:

۱- صنایع نیمه هادی‌ها (تراشه‌های حافظه):
دستیابی به ۴۰ درصد از سهم بازار جهانی (از ۲۸/۶ درصد سهم فعلی)

۲- تجهیزات و وسایل دیجیتالی (در همه زمینه‌ها):
دستیابی به ۲۰ درصد سهم بازار جهانی (از ۸/۵ درصد فعلی)

۳- نسل جدید قطعات فناوری اطلاعات (ارزش صادرات):
۳۵/۳ میلیارد دلار (از ۷/۳ میلیارد دلار فعلی)

- ۱- نارسایی‌های قانون کار کره جنوبی (از نظر قدرت قابل ملاحظه اتحادیه‌های کارگری، انعطاف ناپذیری قوانین و مقررات و جهت‌گیری منفی پاره‌ای بخش‌های قانون در قبال سرمایه‌گذاری و تولید)
- ۲- عدم انطباق نظام آموزشی با نیازهای بازار کار و بیکاری فزاینده
- ۳- ناآگاهی و نافرمانی پاره‌ای کارفرمایان کره‌ای از قوانین و مقررات
- ۴- حضور بیش از ۴۰۰ هزار نفر نیروی کار خارجی (شامل ۲۰۰ هزار نفر غیر قانونی) و مشکلات جانبی آن
- ۵- شکاف فزاینده شرایط کار کارگران رسمی و غیر رسمی (کارگران موقت)

۳- برنامه کار ۲۰۰۵

با توجه به بحران بیکاری و تشدید آن طی ماه‌های اخیر و نیز چشم اندازهای نه چندان مطمئن اشتغال در سالهای آینده، وزارت کار کره بر آن است که با فرض نرخ رشد متوسط سالانه ۵ درصد، تا سال ۲۰۰۸، بالغ بر ۱۱۵۰ هزار شغل جدید ایجاد نماید. در این راستا دولت کره در سال جاری اهداف و سیاستهای زیر را دنبال خواهد کرد:

الف- افزایش نرخ اشتغال تا سطح متوسط سازمان توسعه و همکاری اقتصادی:
در حال حاضر نرخ اشتغال در بین کشورهای عضو این سازمان معادل ۶۵ درصد است، در حالی که نرخ یاد شده برای کره ۶۳/۶ درصد می‌باشد. برای نیل به این مقصود سیاست‌های اجرایی زیر در دستور کار وزارت کار قرار دارد:

۱- افزایش سرمایه‌گذاری در توسعه منابع انسانی از طریق:

- حمایت مالی و پرداخت هزینه‌های آموزشی به کارگاه‌هایی که امکانات آموزش کارکنان خود را در محل کار فراهم می‌کنند.

بوده و تحقق این اهداف را با دشواری مواجه خواهد ساخت.
مهمتر آن که اشتغال نتیجه نهایی تمام فعالیت‌های فوق بوده و می‌تواند روند رو به تحول مثبت و یا برعکس عقبگرد را سبب شود. اکنون با این مقدمه، مسایل بازار کار کره به اختصار بیان می‌گردد.

بازار کار کره

۱- مروری بر دیدگاه‌های موجود در بازار کار کره

در حالی که دولت، با طرح دیدگاه‌های خود در امور اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، هر ساله مسیر حرکت خود بر مبنای برنامه‌های میان مدت را ترسیم می‌نماید و محورهای فوق نیز مبنای برنامه‌های وزارت کار کره قرار دارد، «گفتمان و وفاق» برجسته‌ترین موضوعی است که در دستور کار دولت برای ورود به مباحث بازار کار قرار دارد. براین اساس در حیطه روابط کار و اشتغال اصول زیر عنوان شده است:

- ۱- ارتقای روابط کار بر پایه همکاری کارفرمایان و کارگران (با اتکا بر گفتگو، وفاق، اعتماد و شفافیت)
- ۲- ارتقای آگاهی‌ها و دستیابی به وفاق همگانی
- ۳- تقویت سه جانبه‌گرایی
- ۴- فرهنگ سازی در روابط کار و ایفای نقش تسهیل کننده توسط دولت
- ۵- توسعه اشتغال و اهتمام به ایجاد مشاغل جدید در صنایع کنونی و نوین

۲- چالش‌های کنونی

به رغم دیدگاه‌های فوق و با وجود نهادهای مردم سالارانه ای چون اتحادیه‌های کارگری و کارفرمایی در چارچوب روابط کار کره، فضای کلی اشتغال و بازار کار کره با چالش‌هایی مواجه است که به طور طبیعی بر بحث مهاجرت و اشتغال خارجی‌ان در این کشور نیز اثرگذار است. برخی از این چالش‌ها عبارتند از:

۴- صنایع فرارایانه شخصی: دستیابی به ۱۵ درصد سهم بازار جهانی (از ۱ درصد فعلی)

۵- صنایع نیمه هادی (غیر حافظه‌ای): دستیابی به ۱۵ درصد سهم بازار جهانی (از ۱/۵ درصد فعلی)

۶- تولید منازل مسکونی هوشمند: دستیابی به ۱۵ درصد سهم بازار جهانی (از ۷/۲ درصد فعلی)

۷- تولید تجهیزات پزشکی برقی: دستیابی به ۱۰ درصد سهم بازار جهانی (از ۱/۵ درصد فعلی)

۸- زیست فناوری: دستیابی به ۱۰ درصد سهم بازار جهانی (از ۱/۴ درصد فعلی)

۹- زیست فناوری اطلاعات (ارزش صادرات): دستیابی به ۱۱ میلیارد دلار صادرات (از ۵۰ میلیون دلار فعلی)

۱۰- محیط زیست و انرژی: دستیابی به ۲/۱ درصد سهم از بازار جهانی (از ۱/۲ درصد فعلی)

۱۱- حمل و نقل هوایی / فضایی: دستیابی به ۱ درصد سهم از بازار جهانی (از ۰/۴ درصد فعلی)

اما این اهداف جاه طلبانه، که در هر حال پس از تصویب، مورد پیگیری تمام دولت‌های آینده نیز می‌باشد، با چالش اساسی اقتصاد کره در این روزها، یعنی مساله نیروی کار رویارویی سختی خواهد داشت.

در واقع، بسیاری ناظران خارجی و سرمایه‌گذاران اروپایی و آمریکایی در کره بر این باورند که مسایل نیروی کار (از جمله روابط کار و فضای حاکم بر نظام اشتغال و بیکاری فزاینده)، چشم اسفندیار اقتصاد کره

- پرداخت هزینه های آموزش و دستمزد کارکنان صنایع کوچک و متوسط در صورتی که کارفرما مشوق کارکنان برای شرکت در برنامه آموزش از طریق اینترنت باشد .
- پرداخت یارانه به کارگاههایی که خدمات آموزشی برای کارکنان خود را از موسسات آموزشی خارج از کارخانه تامین می کنند .
- شمول بهره‌مندی از بیمه بیکاری برای خویش‌فرمایان خرده کار در بخش اغذیه و مهمانخانه

۲- تامین خدمات کاربایی شخصی در مراکز دولتی شامل

- مشاوره مقدماتی تا مدیریت امور بعد از اشتغال
- شبکه سازی ارتباطات مراکز تامین اشتغال وزارت کار
- یکپارچه سازی و تجمیع خدمات شبکه‌های نه گانه اطلاعات بازار کار در قالب یک سازمان واحد
- راه اندازی شبکه کاربایی برای جوانان و سالمندان در سال جاری و شبکه کاربایی برای زنان ، معلولان و بنگاه‌ها در سال ۲۰۰۶

۳- بنیانگذاری ایجاد مشاغل جدید در راستای پاسخگویی به تقاضای فزاینده در بخش خدمات اجتماعی و ضعف موجود با تاکید بر

- نهاد سازی ایجاد مشاغل جدید با توجه به ساختار و روندهای جمعیتی و اجتماعی - اقتصادی کره و هدف دستیابی به درآمد سرانه ۲۰۰۰۰ دلار
- تعریف مشاغل جدید در بخش خدمات اجتماعی انتفاعی و جلب مشارکت بخش خصوصی در حیطه تصدی‌های اجتماعی

- تسهیم کار از طریق تقویت برنامه پنج روز کار هفتگی و تداوم پرداخت یارانه مربوط

۴- اصلاح نظام دستمزد و تنوع بخشی مشاغل از طریق

- تاسیس مرکز نوآوری مشاغل و دستمزد برای طراحی سازوکارهای مناسب تغییر نظام پرداخت کنونی بر مبنای رشدیت به روش پرداخت بر مبنای شایستگی و عملکرد ، و نیز استقرار نظام نوسان دستمزد
- تداوم برنامه کاهش ساعات کار هفتگی به ۴۰ ساعت و تحقق هدف مربوط در کارگاه‌های ۳۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر ، و همچنین کاهش متوسط ساعات کار سالانه در کره از ۲۳۶۶ به ۲۳۴۲ ساعت

ب- رفع دو قطبی شدن بازار کار :

برای مقابله با دو قطبی شدن بازار کار به ویژه از جنبه شکاف درآمدی ، دولت کره اجرای سیاست‌های فعال حمایت از کارگران آسیب‌پذیر را به شرح زیر دنبال خواهد نمود :

- افزایش پوشش بیمه حوادث شغلی و بیمه بیکاری به ۷۰ درصد کارکنان کارگاه‌های زیر ۵ نفر از ۶۴ درصد کنونی و همچنین افزایش نرخ مزبور در مورد کارگران روزمزد از ۲۳ درصد فعلی به ۳۵ درصد در سال ۲۰۰۵
- تحول در برنامه رسیدگی به آسیب های کاری با گذر از رویکرد جبران مادی به رویکرد رسیدگی و توانبخشی مرحله ای تا بازگشت به کار با اجرای « سامانه مدیریت مراقبت و درمان میدانی »
- جدیت در اجرای نظام تضمین دستمزد و مقابله با چالش دستمزدهای معوقه (از جمله پرداخت بهره به نسبت تاخیر و مبلغ قابل تادیه)، اعمال حداقل دستمزد در بخش هایی که تابع نبوده‌اند و

معرفی و اجرای نظام جدید بازنشستگی در کشور

- توسعه طرح « محل کار ایمن » به ۲۱ هزار کارگاه زیر ۵۰ نفر در سال جاری
- تصمیم به اتخاذ تدابیری برای رفع خلاهای بازار کار از جمله رفع تبعیض بین کارگران رسمی و غیر رسمی ، توسعه اشتغال زنان ، و حمایت از کارگران کم درآمد

ج- استقرار روابط کار توسعه یافته

۱- در این ارتباط دولت با اختصاص بودجه‌ای بالغ بر ۱۲ میلیون دلار در صدد جلب مشارکت بیشتر کارفرمایان و کارگران برای تقویت روابط کار، توسعه مهارت‌های حرفه‌ای، و پیشبرد فعالیت‌های پیشگیری از حوادث شغلی خواهد بود .

۲- با پیگیری لوابح تقدیمی به مجلس ، وزارت کار تقویت سه جانبه گرایی و همکاری کارگران، کارفرمایان و دولت برای استقرار روابط کار مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی را هدف قرار خواهد داد . □